

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XXI. Romana Hæreditatis, seu domus. De eadem materia, an codicillis adimi possit hæreditas, quæ piæ causæ in testamento relicta sit; Et quando dispositio codicillaris non importet ademptionem, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

1 2 didit supra recensitam posteriorem opinionem, circa detractionem trebellianicæ, vel falcidicæ, ut ei subiecta esse non debeat pia causa, quamvis cum altera pia causa contentio sit, adeo ut una ex legistarum ineptiis, ista visa sit, ita in huiusmodi propositione variando, atque unam ex involutis questionibus desuper efformando; Idque non ex regula conuassationis privilegiorum; Minusque ex eisdem regulæ limitatione, an uterque sit pariformiter privilegiatus activè, & passivè, nec ne, cum similibus frigiditatibus; Sed ex dicta ratione, quod in pia causa attendenda est sola veritas naturalis, ac perfectio voluntatis, ut ista observetur, suumque effectum sortitur eo modo, quo verè defunctus voluit, ut d. *iii. de legit. & detraction.*

Quinimò fortius adhuc effectum, quàm ad alium superius dictum, adimendi codicillis hereditatem, quæ directò in testamento data sit; In eo enim accedit in defuncto circa ea quæ legi positivæ subjacent, defectus potestatis, cum neque volens posset id, quod expressè lex vetat; In isto autem casu, ex veriori, magisque recepta sententia, nullius dignoscitur potestatis defectus, etiam cum filiis primi gradus, clarius verò cum extraneis, sed totum pendet à voluntate, quæ præsumpta, & conjecturalis etiam sufficit, ut infra in sua materia *sub iii. de detractionibus*, Et consequenter præsumenda est voluntas eo modo, quo naturaliter explicata est, non autem pro ut lex positiva eam refecat, vel alterat, ideoque duplex urget ratio, quarum una sufficit.

Ratio autem *Bald.* ut defectus adimendi codicillis hereditatem, quæ directò data est in testamento, percutiat defectum voluntatis qui in pia causa etiam admittendus est, nil concludit; Vera siquidem est dicta propositio, ut imperfectio, vel defectus voluntatis per favorem piæ causæ non suppleatur, sed fallacia est in applicatione, quoniam intelligitur de imperfectioe naturali, ac de factò, quia nempe voluntas adhuc non esset completa, & redacta ad terminum, sed potius adhuc esset in via, juxta plures in præcedentibus deducta; Secus autem ubi voluntas est naturaliter perfecta, & determinata, ejus tamen, ac etiam potestatis defectus proveniat à dispositione, ac subtilitate juris positivi, quoniam semper intrat idem principium, ut quoad piam causam habendum sit, ac si corpus legum civilium receptum, ac in usu receptum non esset, attendendo illud rerum statum cum quo vivebatur priusquam ab aliquibus sæculis citrà id sequeretur, juxta historiam, de qua infra *disc. 25. & sub iii. de servitut. disc. 1.*

ROMANA HÆREDITATIS seu DOMVS

PRO

ABB. CELLESIO, ET CONSORTIBUS

CUM

CAPITULO SANCTI NICOLAI IN CARCERE.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Capitulo, pendet in Rota.

De eadem materia, an codicillis adimi possit hæreditas, quæ piæ causæ

in testamento relicta sit; Et quando dispositio codicillaris non importet ademptionem, sed declarationem.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 Hæreditas codicillis non adimitur.
- 3 Ecclesia, vel pia causa activè, & passivè regulatur cum sola veritate naturali.
- 4 Potissimè ubi servatur ordo charitatis cum suis.
- 5 Quando pia causa relicta impugnet minus solemnem voluntatem.
- 6 Quid importet hereditatem non adimi codicillis.
- 7 De abusu non deferendi rationibus.
- 8 Fideicommissaria dispositio tollit potest codicillis.
- 9 Mater est instituenda cum titulo honorabili, alias testamentum corrumpit, & quid operetur clausula codicillaris.
- 10 An testamentum clerici subjaceat quærela inofficij.
- 11 In testamento militis, hæreditas codicillis adimitur.
- 12 De effectibus questionis an institutus in usufructu, alio vocato post mortem dicatur hæres, vel legatarius.
- 13 Quod sit questio nimium disputa.
- 14 Regula est hodie ut censetur legatarius.
- 15 Sed cessat ex conjecturis, & clarius ex declaratione testatoris.
- 16 Donator potest declarare donationem quamvis irrevocabilem.
- 17 Quod in hoc attendi debeat substantia voluntatis, non autem formula verborum.
- 18 De material. cum avus, & l. cum acutissimi.

DISC XXI.

Andreas de Jovardis Canonicus S. Nicolai in carcere, in testamento, hæredes usufructuarios reliquit successivè unum post alterum, Benedictam matrem, Catharinam sororem, & Franciscum nepotem; Hisque omnibus defunctis voluit esse ejus hæredem Capitulum dictæ Ecclesiæ; In codicillis autè, dictam dispositionem in eo alteravit, ut Capitulum succedere deberet, quatenus Franciscus decederet sine filiis, quos superlites, eorumque descendentes vocavit; Cumque ex dicto Francisco fuissent superlites filii, qui testatoris domum vendiderunt Cellesio, & consortibus; Hinc dictum Capitulum, post annos triginta sex à morte testatoris, tanquam istius primus, ac directus hæres, judicium immisionis, ex remedio *l. fin. Cod. de Edict. Div. Hadr. toll.* instituit ad dictam domum, contra possessores coram A. C. à quo obtinuit, atque pendet appellatio in Rota, nisi concordia litem terminaverit.

In disputationibus autem desuper habitis, punctus erat, an dicta codicillaris dispositio attendi deberet nec ne; Scribentes enim Pro Capitulo id negabant, ex regula ut codicillis, hæreditas quæ in testamento directò data est, adimi non possit, quamvis ad favorem alterius piæ causæ id actum sit, juxta doctrinam *Bald.* & aliorum, de quibus *disc. præced.* Multò magis ubi ipsa pia causa privilegiata directò instituta est, ademptio autem in codicillis facta est ad favorem personæ non privilegiatæ; Unde propterea, cum nulla haberetur trebellianicæ prohibitio,

hibitio, ita huic detractioni locum fore dicebant, dum non intrabat difficultas eod. *disc. preced.* infirmata, circa dictæ detractionis incompetentiam, ubi altera pia causa instituta esset.

Scribens pro reis conventis, tria deducebam fundamenta, quorum singula videbantur solida, multò magis simul juncta, ideoque resolutio parum probabilis visa est. quodque contrarius causæ eventus in gradu appellationis debuisset sperari in Rota.

Primò siquidem, deducebam eadem quæ pluries in præcedentibus habentur, præsertim *disc. proxime preced. & disc. 12. & in aliis*, quod Ecclesia vel pia causa, tam activè, quàm passivè, cum solo jure naturæ, solaque naturali veritate, ac probatione, regulari debet, juris positivi rigoribus, ac subtilitatibus neglectis, atque attendendo qualis verè fuerit defuncti voluntas, cum alias nimis improprium, atque iniustum sit, ut Ecclesia quæ est veritas, ac iustitiæ mater, & cultrix, & quæ privatis personis, in his virtutibus, norma, & exemplar esse debet, ita contra Domini voluntatem, locupletetur de alieno, ex æ juris positivi dispositione, quam ipsa contemnit.

Clariùs verò, atque pro meo iudicio, extrà omnem dubitandi rationem, quando posterior dispositio, à benè regulato ordine charitatis ergà ad eò proximos, ac legitimos successores, manat, nimiumque rationalis est, atque ab omni suspitione immunis redditur, ad eò ut non urgeat ille defectus voluntatis, saltem suspicatus, qui, sola etiam veritate naturali attentata, excusabilem redderet Ecclesiam, vel piam causam in priori dispositione vocatam, si posteriorem impugnat, quoniam tunc non est impugnare factum defuncti ex defectu potestatis, à juris positivi subtilitate resultante, sed est impugnare ipsam actum suspectum, atque negare, quod ad sit voluntas. Et quo casu, cum inter veritatem, & falsitatem, vel esse, & non esse, non detur medium, difficultas non restringitur ad hanc distinctionem directi, & obliqui ad dictum solum effectum detractionis trebellianicæ, alioque effectus ex directo titulo hæreditario resultantes (ut præsertim in esse solet iuspatronatus regulariter non veniens sub restitutione fideicommissi juxta opinionem, licet minus rationabilem quam Rota sequitur), sed est in toto, unde propterea, vel totum præstandum est ei pro quo secunda dispositio facta est, vel nihil.

Verum quia, modernus usus est, iudicandi in sola littera decisionum, vel autoritatum, non expendeudo, an benè, vel malè fundatæ sint, vel an adaptentur, nec ne ad casum, ad eò ut ubi non adducantur doctrinæ, quæ in verbis præcis, dicant id quod asseritur, reputentur Advocatorum ratiocinia, & subtilitates, ut frequentius meum factum ita exegit, hinc proinde præmissa curata non fuerunt, sed pro meo iudicio malè.

Alterum erat fundamentum, quod ubi etiam stare volebamur juris civilis rigoribus, ac subtilitatibus, adhuc neque aderat jus directum in Capitulo actore, ex claro dilemmate; Aut dicendum erat, quod testatoris mater pleno jure hæres instituta esset, fideicommissio gravata post mortem restituere, ut verius esse dicebam, ut infra in tertio fundamento, & tunc de plano resultabat, ut Capituli vocatio non esset directa, jure primæ institutionis, sed obliqua, & fideicommissaria, ideoque nil prohibebat, quin per codicillos ea adimi, vel restringi poterit.

Aut dispositio ad favorem matris in usufructu, *Card. de Luca P. I. de Test.*

importare debebat simplex legatum, & tunc testamentum corruebat ob matris præteritionem, cum etiam in ascendentibus magis receptum sit, ut legitima honorabili titulo institutionis relinqui debeat, juxta celebrem *decis. 76. Duran.* Et habetur infra ad materiam præteritionis, vel ex hæredationis *disc. 57.* ideoque clausula codicillaris expressa, vel de jure subintellecta favore piæ causæ, salvat quidem testamentariam dispositionem, sed jure obliquo, non autem directo, ut *d. disc. 57. & seqq.*

Pro isto objecto evitando, scribentes pro actore (quibus Judex adhærebat), retento dicto præsupposito, quod Capitulum esset primus, ac directus hæres, mater autem simplex legataria, deducebant ea, quæ habentur infra in *Placentina discurs. 61.* super conclusione, ut hæreditas clerici non subiaceat huic quæræ inofficiosi, ratione præteritionis, vel ex hæredationis.

Replicabam tamen, (etiam in sensu veritatis) quod quidquid esset de hoc assumpto, de quo *d. disc. 61.* agitur; Eo etiam admisso, cum illius fundamentum tum constaret in ea ratione, quod clerici dicuntur milites cœlestis militiæ, ideoque eorum testamenta regulanda sunt jure militarium, quæ dictæ quæræ non subjacent, hinc proinde illud clarè retorquebatur, quoniam ex insinuat *disc. proxime precedenti.* etiam in testamentis militaribus dispositum est, ut hæreditas codicillis dari, ac adimi valeat, igitur, vel in omnibus, vel in nihilo attendi debebant termini testamenti militaris.

Tertium demum erat fundamentum, quod in jure non est expressè decisum, an ille qui institutus est in usufructu, atque post ejus mortem alter est institutus, hæres pleno jure dicatur, alter verò substitutus, vel è converso, ipse dicatur legatarius, alter verò hæres ab initio, quod ad duplicem effectum disputari solet; Primò scilicet caducationis, vel transmissionis respectivè, quatenus contingat præmorientia ejus, qui post mortem vocatus est; Et secundo ad effectum detractionis trebellianicæ competentis nec ne primo vocato.

Ita verò quæstio, reputatur apud antiquiores involuta, cum utraque opinio habeat sequacium classes, ut patet ex copiosè deductis per *Bellon junior. de jur. accrescend. cap. 7. quæst. 16. ex numer. 292.* ubi disputat quæstionem ad partes *Capyc. Lav. consult. 112. & 147. Marcian. jun. disput. 99. plenè Rota apud Merlin. decis. 505. repetit. dec. 22. par. 6. rec. decis. 120. & 172. par. 9. dec. 99. par. 12. & in aliis, de quibus infra sub *tit. de detraction. disc. 33. & in decisionibus in ea causa editis, & sub *tit. de fideicommiss. disc. 107. & 110.***

Et quamvis hodie, ex magis communi, ac recepto modernorum sensu, recepta sit opinio, ut ille, qui institutus est in usufructu, jure legatarii habendus veniat, alter verò, quamvis post ejus mortem vocatus, dicatur hæres à principio, adjecto tempore mortis demonstrativè pro solo effectu, seu utilitate, ut apud allegatos; Attamen certum est ut sit ambigua quæstio voluntatis, ad eò ut *Rota in Imolen. prædii 6. Junii 1653. coram Alberгато*, edita in casu, de quo *d. tit. de detraction. disc. 33.* dixerit esse quæstionem transactione dignam, atque apud *Bellon. jun. ubi supra*, quamvis pro regula firmeretur hæc opinio, attamen plures conjecturæ, & circumstantiæ ponderantur, diversam disponentis voluntatem suadentes.

Si ergo est quæstio voluntatis, in qua, etiam præsumptiones, & conjecturæ attenduntur, multò magis

magis, & absque dubio, deferendum est declarationi ejusdemmet testatoris, de cujus voluntatis interpretatione agitur; Ideoque codicillaris dispositio, attendenda non est, tanquam correctiva, vel ademptiva, sed tanquam declarativa, seu interpretativa voluntatis ab initio habitæ in ipso testamento.

Atque si in donationibus inter vivos de sui natura irrevocabilibus, adhuc defertur declarationi donatoris, quando voluntas ita ambigua sit, ut dici valeat capax interpretationis, ex deductis per *Cyriac. controv. 295. num. 30. & seqq. Outhobon. dec. 119. num. 8. & 195. num. 18.* & pluries in sua materia *sub tit. de donat. & alibi*, per optimum text. in *l. adeo ff. de acquir. rer. dom.* ubi datur exemplum excipientis grana à spicis; Multò magis, & absque principio dubitandi, ubi agitur de ultima voluntate, in qua non urget dicta ratio irrevocabilitatis, ac defectus potestatis, sed totum facit ipsius disponentis voluntas, etiam præsumpta, & conjecturalis; Unde propterea, cum in codicillis, non solum adesset dicta moderatio testamentariæ dispositionis in casu mortis Francisci sine filiis, sed etiam contineretur explicita declaratio, quod mater, & alii erant instituti hæredes, quodque mater fuisset relicta plena domina, ita credebam quod cessaret omnis ratio dubitandi.

Procedendo siquidem cum vera propositione pluries insinuata *sub tit. de fideicommiss. & alibi*, ut non cortex, & figura verborum, sed substantia verisimilis voluntatis attendi debeat; Ita clarè constare videbatur, quod testator juris subtilitatem, ac terminum ignarus, vocaverit matrem & sororè ac nepotem usufructuarios, respiciendo potiùs effectum resultantem ab institutione cum onere fideicommissi omnino extituri ad favorem Ecclesiæ, vel Capituli non defecturi, & in quo dari non poterat caducatio ratione præmorientiæ, adeò ut spectato effectu, institutio speciem usus fructus redoleret, non autem, ut esset legatum usus fructus formalis redolentis simplicem servitutem.

Ponderabam ulterius, quod dicta codicillaris dispositio non importaret veram ademptionem, sed potius declarationem, vel supplementationem ejus quod omisum fuerat, quamvis in mente habitum; Licet enim, in transversalibus magis communiter receptum sit, ut non intet tacita conditio *si sine filiis*, ex verisimili, vel subintellecta defuncti voluntate inducitur per *tex. in l. cum avus ff. de condit. & demonst. frat. & l. cum acutissim Cod. de fideicommiss.* At tamen ex facti qualitate, & conjecturis, etiam in transversalibus id attendendum est, ut advertitur pluries *sub tit. de fideicommissis præsertim disc. 146.* Igitur ista codicillaris dispositio aliud non continebat, nisi supplementationem ejus quod verisimile est fuisse volitum, ut scilicet Ecclesia non censeretur vocata, nisi totaliter defectis conjunctis, ac illis de ejus sanguine, ut bene regulatus naturæ, & charitatis ordo exigere videtur.

Omnia verò hæc fundamenta etiam distinctè, ac singulariter considerata videbantur solida, nimiumque probabilia, multò verò magis simul juncta, & tamen à Judice integro, & non indocto, contrarium judicatum fuit; Talis est effectus varietatis ingeniorum, ob quam, eventus causarum, casui fortuito referri solent, ideoque ita admittitur, seu verificatur vulgare dicitur, quod habent sua sidera lites, seu dantur fata causarum.

CATHACEN. HÆREDITATIS

PRO

HORATIO SCOGLIO

CUM

SOCIETATE SS. SACRAMENTI.

Casus decisus per Rotam pro Societate.

An pia dispositio incerta sustineatur, & quatenus sustineatur, an intrent facultates Fabricæ S. Petri ratione incertitudinis, Et quando persona hæredis possit ex administriculis, & conjecturis certificari; Et quid respectu legatorum ad causas prophanas.

SUMMARIUM.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **R**esolutiones causa.
- 3 **A**n sub legato mobilium veniat pecuniæ remissio.
- 4 **T**estamentum est invalidum ob incertitudinem hæredis scripti.
- 5 **F**allit in dispositionibus ad pias causas.
- 6 **I**ncerta dispositiones pie applicantur Fabricæ.
- 7 **C**onclusio de qua num. 4. limitatur ubi certificatio haberi potest.
- 8 **R**ecensentur adminicula ex quibus certificatio resultet.
- 9 **P**osita etiam nullitate testamenti ob incertitudinem hæredis, ut adhuc debeantur legata.

DISC. XXII.

Cum Decius Scoglio in ejus testamento hæredem instituisset confraternitatem Redemptoris, atque in Civitate Cathacensi ejus patria, nulla adesset confraternitas hujus nominis, prætenderet autem confraternitas sanctissimi Sacramenti, quod sibi dicta institutio conveniret, è converso autem Horatius defuncti frater, reportata cessione jurium Fabricæ S. Petri prætenderet, ut vel testamento ob hæredis incertitudinem corridente, sibi intellecta successio debita esset, vel quod ex eadem ratione incertitudinis, applicanda esset Fabricæ, cujus jura ipse representabat; Hinc introducta causa in Rota coram Cerro, sub diebus 28. Maii, & 24. Novembris 1649. ad favorem dictæ confraternitatis prodierunt resolutiones, quæ sunt *impress. par. recen. decis. 310. & 350.* Deindeque assumpta fuit disputatio super interpretatione legati mobilium ad favorem conjunctorum testatoris, an scilicet sub eo veniret pecunia numerata, & prodit decisio, quæ habetur *par. II. recen. decis. 259.* & de qua habetur actum in sua materia *sub tit. de legat.*

In his autem disputationibus, tres fuerunt puncti;